

*Дегтяр О. А., д.держ.упр., доц., ХНУМГ ім. А.Н. Бекетова, м. Харків,
Непомнящий О. М., д.держ.упр., МФУП, м. Київ*

*Diegtiar O., Doctor of public administration, associate Professor of the
Department of management and administration of the O.M. Beketov National
University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv,*

*Непомняшчыу О., Doctor of public administration, full Professor of the
Department of public administration Interregional Academy of Personnel
Management, Kyiv*

ДЕРЖАВНА ВЛАДА В ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА

STATE POWER IN THE POLITICAL SYSTEM

У статті розглянуто державну владу в політичній системі суспільства. З'ясовано відмінність між політичною та державною владою, досліджено джерела легітимності та специфічні риси державної влади.

Ключові слова: держава, влада, політика, державна влада, політична влада, легітимність, політична система.

The article discusses state power in the political system. Clarified the distinction between the political and state authorities, investigated the sources of legitimacy and specific features of state power.

Key words: state, power, politics, government, political power, legitimacy, political system.

Постановка проблеми. Основне стратегічне завдання розвитку і зміцнення сучасної держави полягає в побудові організаційно-міцної та ефективною влади на всіх рівнях. Тому необхідність створення нових механізмів владарювання і процедур функціонування владних інститутів, які змогли б фактично відображати і регулювати інтереси громадян, все ще стоїть на порядку денному сучасних реформ.

Подібний підхід до владної проблематики не беззаперечний і потребує подальшого розвитку, але вже зараз він відкриває нові, більш глибокі коріння влади, дозволяє прив'язати теорію до реальності, відрізняючи її стратегії і механізми. Слід зазначити, що в даний момент в наукових дослідженнях відбувається перехід до принципово іншої аналітики як державної, так і в цілому влади, що дозволяє моделювати її реальне здійснення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування та розвитку державної влади в політичній системі суспільства висвітлюються в працях багатьох відомих українських та зарубіжних учених, зокрема Г. Алмонд [1], А. Богомолів [3], С. Верба [1], М. Владимиров [2], Г. Клімова [6], М. Козюбра [7], В. Погорілка [8], Ю. Платонов [9], С. Соловйов [5], А. Шишкін [3], В. Халипов [11] та ін. Незважаючи на чисельні дослідження очевидно, що сучасній вітчизняній науці ще належить побудувати адекватну аналітику влади, яка дозволить розглядати її сутність у контексті соціально-політичної реальності, усталених політико-правових технологій. Причому ця аналітика буде орієнтуватися на реконструкцію вітчизняних владних відносин, відновлення справжньої суті державно-політичних і юридичних інститутів.

Постановка завдання. Ціллю даної статті є дослідження державної влади в політичній системі суспільства її джерела легітимності та специфічні риси, а також надання пропозицій з удосконалення державної влади в Україні.

Виклад основного матеріалу. Досить актуальним для наукових досліджень суспільних відносин стає розгляд самого феномена влади, її генезису, визначення цього складного соціального явища. Взагалі, тема влади актуальна у будь-якій науці, так або інакше пов'язаної з суспільством. Влада існує скрізь, де є стійкі об'єднання людей, де потрібно управління соціальними відносинами.

Дана проблематика досліджується в рамках багатьох наукових напрямів, які розглядають ті чи інші аспекти феномену влади, розставляючи різні акценти на тих чи інших її проявах. Різноманіття аспектів влади передбачає формування та розвиток єдиної науки про владу – кратології та її окремих галузей, що розглядають конкретні вияви влади [4, с. 159]. З теоретико-методологічних позицій поява подібної галузі дослідження об'єктивно необхідна і виправдана. У широкому сенсі, об'єктом кратології є – влада, державна, економічна, політична та інші її прояви в різних сферах соціального життя. У свою чергу, предметом дослідження кратології виступають явища, закономірності і принципи здійснення влади і владних відносин, незалежно від того, в якій соціальній сфері вони виникають.

В даний час спостерігається сплеск інтересу до влади, потреба в такому розгляді актуалізується: по-перше, в силу того, що сучасний кратологічний дискурс призвів до накопичення різного роду матеріалу, що робить поняття влади невловимим і спірним. Ця аморфність приводить в наукових колах до розбіжності з приводу об'єкта аналізу. У постійно ускладнених соціальних відносинах на другий план стали відходити репресивні техніки влади, все більше влада стає анонімною і невидимою, де аналіз її старими суб'єкто-орієнтованими методами не дозволяє досягнути всю багатовимірність цього явища [5, с. 24].

Сучасний політичний простір представлений двома складовими льного життя. З одного боку, це державна влада, з іншого – це неофіційний

вплив різних, у більшості випадків, консолідованих суб'єктів (політичні партії, організації, окремі соціальні групи тощо). У світлі цього політичну владу можна визначити як таку, що постійно змінюється, самоорганізується, багаторівневу, складну мережу владних відносин, національних стратегій і практик. Це ціле різноманіття інституціональних і суб'єктивних методологічних конструкцій.

Аналіз властивостей та суб'єктів цього виду влади необхідно розпочати з визначення самого терміну "політика". Як відомо, в точному перекладі з грецької він означає мистецтво управління державою, участь у справах держави [2, с. 140]. У нашій країні і теорія, і буденна свідомість до недавнього часу ототожнювали поняття "влада", "державна", "політика". Історичний досвід української держави лише підтверджував таке розуміння, оскільки здійснення політики було монополією держави, а до участі в справах держави допускалися тільки державні органи.

Однак прагнення України до євроінтеграції, розвиток демократії, формування громадянського суспільства та будівництво правової держави змушує переосмислити роль і значення деяких політичних інститутів. В першу чергу, це стосується самої держави. Вона за мандатом народу покликана слугувати громадянському суспільству, бути гарантом особистих прав і свобод людини і громадянина. При цьому держава не втрачає такої найважливішої правомочності, як нормотворчість [6, с. 95].

Для того щоб держава успішно виконувала покладені на неї функції, необхідно встановлення зв'язку між нею та громадянським суспільством, визначення способів впливу останнього на характер держави і зміст її дій, їх адекватність потребам громадян. Цей зв'язок здійснюється за допомогою участі суб'єктів, що утворюють громадянське суспільство, у формуванні державних органів, виробленні їх політики [2, с. 47].

Сюди включені політичні партії та політичні громадські об'єднання, а також інші суб'єкти виборчого процесу. Щоб їх діяльність у цьому напрямку була успішною, вони повинні володіти певними владними повноваженнями по відношенню до держави та її органів. Ці повноваження і вкладаються у зміст поняття "політична влада". Природно, що дані повноваження вони реалізують в рамках і формі, встановлених законом. Від того, як взаємодіють між собою всі суб'єкти політичного виміру, який характер і принципи цих відносин, залежить стан і режим функціонування політичної системи в цілому [7, с. 5].

Безумовно, центральне місце у політичній організації суспільства посідає державна влада. І. Соловйова виділяє характерні риси державної влади. Так на його думку влада здійснюється за допомогою відокремленого апарату на певній території, на яку поширюється державний суверенітет, і має можливість звернутися до засобів організованого законодавчого інституційного насильства. Державна влада являє собою найвище, найбільш повне вираження політичної влади в її найбільш розвинутому вигляді [10].

На відміну від політичної, державна влада характеризується рядом

специфічних ознак. Вона володіє власним консолідованим суб'єктом влади, що виражає її соціальну сутність. Має необмежений юридичний характер, монопольне право на правотворчу діяльність, як спосіб організації суспільних відносин і правозастосовчу, як спосіб регулювання і контролю. Державна влада може абсолютно легально використовувати силові механізми, спираючись на спеціальний апарат примусу, при цьому має єдиний організаційно-оформлений центр прийняття управлінських рішень, використовує не тільки механізм примусу, але й економічні, соціально-політичні, культурно-інформаційні ресурси [8, с. 29].

Будь-яка влада як функція, що породжується будь-яким суспільством, проявляється у діяльності відповідних суб'єктів, влада держави – у діяльності її органів і посадових осіб. Основні напрямки цієї діяльності зазвичай іменуються функціями держави. Ці функції, а, отже, державна влада, здійснюються за допомогою різних форм і методів, і, насамперед, шляхом прийняття рішень, які розрізняються за формою (нормативні та індивідуальні) і змістом діяльності системи органів, покликаних реалізовувати ці рішення, здійснювати нагляд за їх здійсненням і приймати необхідні заходи у разі їх невиконання.

Для державної влади характерне застосування примусових заходів. Суб'єкт при необхідності може поставити підвладного в ситуацію примусу. Ситуація примусу – це такий стан, коли підлеглий суб'єкт опиняється перед вибором одного з несприятливих наслідків своїх майбутніх дій, спираючись на свою шкалу цінностей, тобто вибирає менше зло для себе. Примус використовує той, хто створює для іншого суб'єкта ситуацію примусу, загрожує настанням ще більшого зла, щоб схилити підвладного до певної поведінки. Очевидно, що державна влада спирається на примус, що здійснюється уповноваженими на те агентами держави, тобто його органами (посадовими особами).

На відміну від тоталітарної правова держава використовує не будь-які види примусу, які в змозі здійснювати її органи, що спираються на організовану силу, а лише такі, які передбачені правом і здійснюються в процедурах, їм певним. Такий примус, отже, не тільки державний, а й правовий. Ситуації примусу, в яких може опинитися суб'єкт, також окреслюються нормами права. Це лише загальні, абстрактні, типові, можливі для будь-якого підвладного суб'єкта ситуації. Вони можуть перетворитися на реальні внаслідок дій самого суб'єкта або якогось збігу обставин.

Державна влада здійснюється не лише шляхом прийняття правових рішень нормативного та індивідуального характеру, що спираються на примус, але і більш м'якими засобами, з використанням рекомендацій, порад, побажань, закликів, не є за своєю природою правовими засобами. Досить м'якими є і деякі політико правові способи здійснення влади, коли держава не використовує жорсткі обов'язкові приписи, і визнає свободу дій підвладних суб'єктів, ставлячи їй певні правові рамки, покликані захистити інших осіб від довільних дій. До числа м'яких способів здійснення влади відносяться і такі, як обіцянки та взяті на себе зобов'язання винагороди за певну

діяльність (премії, нагороди, встановлення різного роду пільг: податкових, трудових, пенсійних тощо).

Перетворювальна діяльність держави потребує розуміння і підтримки з боку суспільства. Успіх або неуспіх реформаторського уряду залежать багато в чому від його здатності отримати визнання і довіру суспільства. В політичній науці така процедура називається легітимацією, а та що досягається за допомогою відношення між суспільством і державою – легітимністю.

Державна влада (суверенітет) здійснюється системою органів держави. Народний ж суверенітет стає державним за умови легітимації державної влади. Законною і соціально обґрунтованою є лише легітимна влада. Вона заснована на певній системі норм і принципів, прийнятих у відповідному об'єднанні людей (формальній або неформальній групі) або у всьому суспільстві. Джерела легітимності влади можуть бути найрізноманітнішими, але при цьому їх все ж можна згрупувати на кілька основних типів. Основоположну класифікацію типів легітимності дав М. Вебер. Він виділив за характером їх внутрішнього виправдання три типи владарювання: традиційне панування на основі авторитету споконвічних звичаїв і одвічного закону; харизматичне панування, виправдане авторитетом «чудесного дару» харизматичного лідера; легальне панування в силу авторитету раціональних настанов та правил [3, с. 24].

Як відзначають американські політологи Р. Алмонд і С. Верба, стан політичних почуттів є, мабуть, найбільш важливою перевіркою її легітимності політичної системи. Політичний режим стійкий, якщо приймається громадянами в якості правильної форми правління [1, с. 123].

Як уже зазначалося, у сучасних умовах процеси легітимації стають все менш стихійними і все більш формально регульованими, тобто здійснюваними за раціональним правилам. На наш погляд, при аналізі проблеми легітимності слід виходити з різниці між реальною владою і з офіційною легітимністю. З поняття «легітимності» повинні бути виключені насильство і маніпуляція, матеріальне процвітання суспільства, організаційно-управлінська ефективність влади і політична пасивність громадян. Будь-який з цих параметрів містить небезпеку ототожнення легітимності з існуючою державою і політичним режимом. Легітимність є такий стан політичної системи і всіх її елементів, коли вони визнаються і схвалюються усіма громадянами на підставі того, що володіють політичною правотою і науковою істиною. У цьому сенсі, жодна з політичних систем, не є цілком легітимною. Легітимізація влади є процесом завоювання довіри у громадян, а не трансляція традиційних і нав'язування авторитарно-бюрократичних уявлень про легітимність.

Показниками легітимності влади є рівень примусу, що застосовується для проведення політики в життя; наявність спроб повалення уряду або лідера; сила прояву громадянської непокори; а також результати виборів, референдумів, масових демонстрацій на підтримку влади (опозиції).

В рамках цивілізаційного підходу будь-яка влада може бути визнана

легітимною і нелегітимною одночасно. Не існує абсолютних критеріїв для вимірювання пропорції між легітимністю і не легітимністю влади.

Щоб воля народу була основою влади уряду, держави проводять вільні вибори з певною періодичністю, передбаченою законом; допускають вільне змагання кандидатів; гарантують загальне і рівне виборче право при таємному голосуванні; поважають право громадян домагатися політичних або державних постів, створювати політичні партії; забезпечують проведення політичних кампаній в атмосфері свободи і чесності і т. д. Якщо актом легітимації вищих органів влади та місцевого самоврядування є, як правило, вибори, то легітимація інших ланок влади відбувається також шляхом конкурсу і призначення, здійснюються виборними або іншими органами відповідно до їх компетенції і в порядку, передбаченому законом. Саме з точки зору легітимності, представницькі органи повинні розглядатися як основні, первинні органи, що становлять політичну основу суспільства. Всі інші органи виступають вторинним, похідними та формуються представницькими органами, які виражають суверенітет народу. Винятки можуть становити лише органи, обрані народом безпосередньо. Очевидно, що легітимними повинні бути не тільки способи установи органів держави, але і цілі і методи здійснення ними влади.

Так, посилення легітимності політичної системи, її складових, в тому числі і державної влади, що досягається в результаті виборів, коли забезпечується оновлений правовий статус президента, парламенту, довіра електорату і підтримка влади населенням. Однак легітимність вкрай нестабільна, якщо врахувати, що невиконання своїх передвиборчих обіцянок, різко знижує довіру виборців, посилюючи відчуження населення від влади.

Нелегітимна влада часто називається узурпаторською. Вона являє собою, насамперед, захоплення влади незаконними методами з опорою на грубу силу або порушення процедури виборів, а також використання влади в цілях, не передбачених законом, та методами, що суперечать йому. Отже, узурпувати можна і владу, що легітимно встановлена, якщо зловживати нею, тобто використовувати в незаконних цілях і незаконними методами або грубо порушувати порядок зміни носіїв влади (ігнорування строків перевиборів, нових актів легітимації, що ведуть до зміни носіїв влади, тощо). Зауважимо, що народ має право на повстання проти не легітимною, узурпаторської влади. Це побічно визнається у Загальній декларації прав людини, прийнятою ООН, у преамбулі якої сказано, що охорона законом прав людини необхідна для того, щоб вона не була змушена вдаватися в якості останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення [2, с. 47].

Події Революції Гідності 2014 року у нашій країні фактично підняли народ на повстання проти Президента В. Януковича як ототожнення влади не легітимної, узурпаторської, хоча тоді в суспільстві були поширені погляди про необхідність зміцнення виконавчої влади і навіть введення надзвичайного стану.

Влада економічно, соціально, юридично і морально обґрунтована і ефективно діюча, яка утверджує цінності, прийняті в суспільстві, стає в очах народу авторитетною. Авторитет влади полегшує її дію, мінімізує необхідність державного примусу, стабілізує суспільство, сприяє досягненню його цілей. Всі перераховані ознаки «прямо впливають з відмінних рис держави. Вони їх конкретизують стосовно організації державної влади, дозволяють відмежувати від інших видів соціальної влади [9, с. 157].

Джерелами делегітимації політичних режимів і політичної влади є: суперечності між універсальними цінностями панівної ідеології і партикулярними і навіть егоїстичними інтересами еліти влади і пов'язаних з нею соціальних класів; суперечність між ідеєю демократії і соціально-політичної практики; суперечність між ідеєю елітаризму і не елітарним соціально-економічним порядком. Інші джерела делегітимації політичних систем впливають з дуже різномірних тенденцій. Найважливіша з них – відсутність у політичній системі артикуляції інтересів важливих соціальних груп; зростаюча професіоналізація, бюрократизація суспільного життя і деперсоналізація людських відносин; національний і впливаючий з нього етнічний сепаратизм; втрата правлячими елітами віри у правомірність своєї влади; руйнування єдності і консенсусу серед еліт; зовнішнє походження влади і політичного режиму; порівняння політичних систем.

Знання джерел легітимності дозволяє глибше зрозуміти таке явище, як криза влади, сутністю якої є руйнування інституту політичної влади, що виражається в масовому недотриманні норм і правил, що встановлюються ними. Подолання кризи влади означає зведення до мінімуму політичної девіації, що може бути досягнуто двома способами: шляхом застосування сили і шляхом точного визначення джерела легітимності, на який слід спиратися, створюючи або відтворюючи нормативну основу інституту політичної влади.

Наділена певними повноваженнями і легітимізована в політико-правовому дискурсі державна влада пронизує, соціальний простір, в силу свого адміністративно управлінського характеру.

Окреслюючи соціальну позицію і уповноважуючи своїх представників (органи і посадові особи) в кожній точці соціального простору, через систему знань і загальну модальність владних відносин, державна влада здійснює вплив на загальну соціальну стратегію [11, с. 340]. Лише соціальна позиція відкриває суб'єкту весь арсенал влади та її обмеження, де він набуває не свободу дій, а реальну можливість впливати на дію, і сучасну практику. Так, сама суб'єктивність є ідеологемою влади: не ми присвоюємо собі владу, а вона нас присвоює і дарує нам відчуття володіння. Іншими словами, суб'єкт влади виникає як знак її містифікації, зникнення, як знак її не підвладності ні чого поза себе.

Виділимо ряд характеристик, якими володіє сучасна державна влада. До специфічних рис державної влади слід віднести імперативний, диспозитивний, інформативний і дисциплінарний характер влади. Під імперативним

характером влади розуміється саме існування суспільних відносин заснованих на принципах панування і підпорядкування, тобто таких відносин, які мають асиметричний характер. Виходячи з принципу федералізму, такий характер властивий сфері державного управління, де існує чітке формально-нормативне регулювання відносин між різними органами державної влади.

Далі, говорячи про диспозитивний характер, слід зазначити, що цей вид відносин заснований на принципах рівності сторін і встановлення взаємовідносин, як правило, у цивільно-правовій сфері, між рівними суб'єктами на договірній основі. Такому виду, відповідно, притаманний симетричний характер відносин. Інформативність державної влади передбачає створення і підтримку певних видів знання, які є опорою владної діяльності державних органів і посадових осіб, поширення інформаційних потоків, що формують «образ» і «соціальні звички», через які сприймаються останні, а також контроль за коментуванням і циркуляцією цих потоків у суспільстві.

Найбільш важко вловимі, часом неусвідомлювані у більшості випадків владні відносини носять дисциплінарний характер. Подібний вид відносин, що виникає між державою, та органами, різними інститутами і суспільством, в даний час опрацьовано слабо, цим і пояснюється складність аналізу опосередкованого, непрямого характеру владного впливу держави на суспільну систему [6, с. 96].

Висновки. Таким чином, можливо зробити висновки, що відмінність між державною і політичною владою полягає: по-перше, у складі суб'єктів, що володіють відповідними владними повноваженнями. Безпосередніми суб'єктами державної влади виступають органи державної влади. А суб'єктами політичної влади є політичні партії, інші політичні громадські об'єднання та суб'єкти виборчого процесу (виборчі об'єднання), а також органи місцевого самоврядування, які мають різне поле для реалізації своїх повноважень.

Поле дії державної влади є власне держава та її органи. Влада держави поширюється на громадянське суспільство лише в частині встановлення правових норм, що забезпечують її нормальне функціонування. А полем реалізації політичної влади, навпаки, виступає переважно громадянське суспільство. Політична влада виходить за рамки громадянського суспільства, тільки коли необхідний вплив на процес формування державних органів або здійснення тиску на них. Обидва види влади, як це було зазначено вище, використовують досить широкий комплекс методів владного впливу. Відмінність полягає лише в тому, що суб'єкти політичної влади не можуть безпосередньо використовувати метод державно-владного впливу (примусу), властивий виключно суб'єктам державної влади.

І, нарешті, вони розрізняються обсягом своїх повноважень. Тільки суб'єкти державної влади мають право на видання нормативних актів, що мають загальнообов'язковий характер. Аналогічні повноваження органів місцевого самоврядування (суб'єктів політичної влади) обмежені конкретною територією, підвладною даному органу.

Слід зауважити, що політична і державна влада мають багато спільного. Крім загального джерела влади в особі багатонаціонального народу обидва види влади мають публічний характер, спільні цілі – управління справами суспільства і держави і близькі за характером методи їх реалізації. У демократичній правовій державі вони реалізують волю своїх суб'єктів у межах, встановлених законом. Однак умови формування в Україні такої держави, становлення в ній громадянського суспільства ставлять науку державного управління перед необхідністю глибше дослідити інститути політичної та державної влади, більш чітко розмежувувати суть і зміст цих понять.

Список використаних джерел

1. Алмонд Г. Гражданская культура и стабильность демократии / Г. Алмонд, С. Верба // *Полис*. – 2012. – №4. – С. 122–134.
2. Владимиров М.В. Державна влада в умовах розвитку громадянського суспільства / М.В. Владимиров // *Актуальні проблеми державного управління*. – 2013. – № 2. – С. 46–53.
3. Власть в жизни и наука о власти : словарь-справочник / [В.Ф. Халипов, А.Н. Шишкин, А.В. Богомолов и др.]; Под общ. ред. В.Ф. Халипова ; Независимый науч. фонд "Ин-т проблем безопасности и устойчивого развития", Кратол. центр. – М. : Витязь, 2014. – 440 с.
4. *Енциклопедичний словник з державного управління* / [уклад. Ю.В. Ковбасюк, В.П. Трощинський, Ю.П. Сурмін, А.М. Михненко, В.Д. Бакуменко та ін.]. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
5. Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / С.Г. Соловйов та ін. ; заг. ред. Грицяк Н.В. ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. – К. : К.І.С., 2015. – 320 с.
6. Клімова Г.П. Держава в політичній системі суспільства / Г.П. Клімова, О.В. Клімов // *Гуманітарний часопис*. – 2016. – № 3. – С. 94–99.
7. Козюбра М. Державна влада: межі здійснення та форма організації (політико-правні аспекти) / М. Козюбра // *Українське право*. – 2015. – № 1 (2). – С. 4–13.
8. *Органи державної влади України : монографія* / за ред. В. Погорілка. – К. : Ін-т держави і права ім. В. Корецького, 2012. – 592 с.
9. Платонов Ю. П. Геополитика в паутине технологий власти / Ю.П. Платонов. – Санкт-Петербург : Речь, 2016. – 607 с.
10. Соловйова І. До питання про визначення поняття державної влади в Україні / І. Соловйова // *Правова держава*. – Вип. 9. – К., 1998. – С. 329–332.
11. Халипов В. Ф. *Энциклопедия власти* / В.Ф. Халипов. – М. : Академический проект : Культура, 2015. – 1054 с.

References

1. Almond, G. And Verba. S. "The civic culture and stability of democracy [Grazhdanskaya kultura i stabilnost demokrati]" . *Polis* 4 (2012): 122–134. Print.
2. Vladymyrov, M.V. "The power of the State in the development of civil society [Derzhavna vlada v umovakh rozvytku hromadyans'koho suspil'stva]" . *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya* 2 (2013): 46–53. Print.

3. Khalypov, V.F., Shyshkyn, A.N. and Bohomolov A.V. "The Power of Life and the Science of Power." [Vlast' v zhyzny y nauka o vlasty : slovar'-spravochnyk], Moscow: Vytyaz' Publ., 2014, p. 440.

4. Kovbasyuk, Yu.V., Troshchyns'kyu, V.P., Surmin, Yu.P., Mykhnenko, A.M. and Bakumenko, V.D. "Encyclopedic dictionary of public administration." [Entsyklopedychnyy slovnyk z derzhavnoho upravlinnya], Kiev: NADU Publ., 2010, 820 p.

5. Solovyov, S.H. *Informatsiyana skladova derzhavnoyi polityky ta upravlinnya [The information component of public policy and management]*. Kiev: K.I.S. Publ., 2015. Print.

6. Klimova, H.P. and Klimov, O.V. "State in political system of society [Derzhava v politychniy systemi suspil'stva]". *Humanitarnyy chasopys* 3 (2016): 94–99. Print.

7. Kozyubra, M. "State power: the limits of implementation and form of organisation (political-prawn aspects) [Derzhavna vlada: mezhi zdiysnennya ta forma orhanizatsiyi (polityko-pravni aspekty)]". *Ukrayins'ke pravo* 1 (2) (2015): 4–13. Print.

8. Pohorilko, V. *The state authorities of Ukraine [Orhany derzhavnoyi vlady Ukrayiny]*. Kiev: In-t derzhavy i prava im. V. Koryts'koho, Publ., 2012. Print.

9. Platonov, Yu.P. Geopolitics in the web technologies of power [Geopolitika v pautine tehnologiy vlasti]. Sankt-Peterburg: Rech. Publ., 2016. Print.

10. Solovyova, I. "To the question of the definition of state power in Ukraine [Do pytannya pro vyznachennya ponyattya derzhavnoyi vlady v Ukrayini]". *Pravova derzhava* 9 (1998): 329–332. Print.

11. Halipov, V. F. *Encyclopedia of power [Entsiklopediya vlasti]*. Moscow: Akademicheskiiy proekt, Kultura Publ., 2015. Print.

DOI : 10.5281/zenodo.1038942

УДК 351.84

Кайда О. П., аспірант, НАДУ, м. Київ

Kajda O., PhG student, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv

**СИСТЕМНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ
ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ:
ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ ТА ОРІЄНТИРИ**

**SYSTEM TRANSFORMATION OF PROCESSES FOR FORMA-
TION AND REALIZATION OF THE SOCIAL POLICY OF THE STATE:
CONTENT FILLING AND ORIENTERS**